

EL DIMONI DELS OMS

per Pere VINYOLES I VIVET

Pels medis rurals s'hi troben persones de contingut humà extraordinari però que, sovint, passen desapercebudes. La literatura popular no n'ha fet sempre cas perquè no les ha considerat prou novel·lesques, sigui per llur aïllament o per no oferir cap nexa en accions col·lectives. Són casos esporàdics reveladors de curiosos caires d'abstacció, instintius, apassionats, amb pregoneses difícils de classificar. Individus que, potser sense profunditzar massa, en solem dir maniàctics. A l'home normal, el corrent, tothom que no ho sigui el fa passar per una mena de foll. Una follia a la qual hi emmarquen el científic, el filòsof i l'artista cultivador de qualsevulla activitat intel·lectual. Estan carregats de manies, diuen.

Doncs bé. En les meves tresqueres, d'aquests homes i dones n'he trobat de ben curiosos. Sinó en persona, almenys en referències documentals de prou validesa. I he pensat moltes vegades què seria el món sense aquests «folls» que n'han empès l'evolució. És clar que no tots han aconseguit la glòria ni tan sols una notorietat passatgera. No obstant, potser sí una felicitat satisfeta per ells mateixos.

Salvador Padullés, rodamón, solitari, brusc, introvertit, gens amorós ni generós per a ningú, complicat, figura alta i corpulenta, per les seves extravagàncies no pot dir-se que tingués massa amics. Més aviat es considerava un home estrany i fins se li atribuïen influències diabòliques. D'on li venia aquest feréstec apel·latiu de «Dimoni dels Oms»? Vegem-ho. Oriünd de terres berguedanes, amb tanta tradició literària de bruixes i bruixots, va anar a parar a Sant Jaume de Frontanyà i a l'ermita de Santa Maria dels Oms d'on va ésser ermità, ocupació ben contradictòria amb el nom que li va ser penjat de «Dimoni dels Oms».

Aquest santuari, que ja existia a l'edat mitjana, durant el segle XVI va experimentar gran afluentia de devots de la comarca. Tant, que va ser necessària una reglamentació i esdevingué «l'església de la Mare de Déu dels Oms». L'any 1696, Solsona va elegir-hi un cos administratiu compost de dues persones, que havien de dur el corresponent llibre d'actes i de comptes. Anualment, els administradors havien de donar testimoni de llur gestió al vicari perpetu de Sant Jaume de Frontanyà. Sembla que la gestió no era massa satisfactòria i el 1718 Marià Tella, vicari general de Solsona i prior de Sant Jaume de Frontanyà, disposà la col·locació d'una caixeta adossada a una paret de l'església parroquial i de la qual solament posseïa una clau el vicari perpetu. Així, tots els fidels podien dipositar llurs almoines. Segurament aquesta mesura fou molt profitosa per quant a la capella, de poca capacitat, es va obrir una porta gran, amb un cobert per tal que els devots s'hi

poguessin aixoplugar, puix que anaven augmentant. Aquesta ampliació va tenir lloc el 1719, i encara va ser necessària una nova ampliació. Aquest fet ocasionà una colla de problemes per aclarir el dret de propietat. Finalment, el santuari es va cedir a la parròquia de Sant Jaume. La reconstrucció definitiva va tenir lloc l'any 1785, però per diverses dificultats el santuari estava destinat a desaparèixer, encara que no la devoció de la gent de la comarca.

Aquesta capella, si bé no era cap prodigi artístic, se l'emparentava amb el segle XVIII.

Al cambril de la Verge hi havia unes pintures molt ingènues, com tantes que han existit i existeixen a les nostres ruralies, que representaven una processó que va celebrar-se en recordança d'una gran plaga de llagosta que destruï totalment els sembrats i malmeté tota mena de collites. Entre aquesta i altres calamitats, abandonó, etc., el santuari s'anà oblidant fins que a la guerra civil començada el 1936 es va acabar per enderrocar-lo totalment. Només es salvà una talla de la Verge aparentment romànica i, cosa curiosa, un grup que representava una lluita entre sant Miquel i el dimoni, origen segurament d'una anècdota: sant Miquel tenia abatut, amb la seva llança, el diable i aquest digué: «Apa, Miquel! Tu per alt i jo per baix, ja veurem qui pot més!». El curiós és que el dimoni va ser penjat a una biga de la capella quan els que la van enderrocar l'assaltaren.

Padullés era, com he dit, l'ermità i havia corregut, com era costum, tota la comarca amb una capelleta penjada al coll, pidolant almoines. Aquesta escena es veu que el va impressionar, i el mal esperit se li feia present d'una manera constant, fins al punt que més aviat odiava els capellans com si aquests tinguessin la culpa d'aquesta llòbrega recordança. Per contra, Padullés, durant les seves correries, s'havia convertit en una mena d'exorcista. Ens ho fa creure el fet que va deixar editat un curiós llibret escrit en un francès bastant dolent, amb una quarentena de receptes-oracions a diferents sants, segurament apreses en els seus sovintejats sojorns a tota la Catalunya francesa. Aquest llibret, titulat «Le livre du sort» —«ce livre se recommande par son renom, instruisant journellement. Le porter toujours avec soi. Avoir respect et dévotion. Avis et manière de mise en pratique»—, fou editat a Bourg-Madame. No hi ha data, però tot fa suposar que és de darrers de segle. És de creure, doncs, que exorcitzava a gentes de les masies de tota la comarca esmentada. Com ho feia? Això no ho sabem, però sí les oracions, de les quals en transcrivim unes quantes. Cal dir que «els eminents cardenals, arquebisbes i bisbes d'Espanya han concedit 3.600 dies d'indulgència als creients que diguin aquestes oracions amb devoció devant cada imatge, un Crec i un acte de contricció. Intercedeix contra els llamps i les tempestes».

I, com a introducció del receptari, unes estrofes que s'encapçalen amb aquests set versos: «D'aquesta Creu sobirana - en percebreu, senyores - miracles i prodigis, - totes les meravelles; - que són tan prodigioses, - que no hi ha cap ploma capaç de descriure-les».

Llegiu, si us plau, les següents receptes. Aconseguireu la felicitat!

PER TREURE UNA CÈDULA BLANCA AL SORTEIG DE LES QUINTES.—
Diràs: «Senyor que no vau voler que la vostra túnica fos feta a trossos sinó fos rifada, concediu-me la gràcia que tregui en el sorteig de les quintes la cèdula blanca i em lliuri d'anar a ésser soldat. Escolteu-me Senyor, Senyor lliureu-me'n si m'estimeu.» Diràs tres vegades un parenostre per les víctimes de la guerra.

MANERA DE GUARIR EL MAL DE VENTRE CONSTANT.— Féu nou signes de la creu damunt del llombrígol i a cada senyal pronunciareu: «Mal de ventre, vés-te'n d'aquí de pressa. Déu t'ho mana». Això es repeteix tres vegades. Digueu tres parenostres a la Santíssima Trinitat.

CONTRA EL NÚVOL I LES TAQUES ALS ULLS.— «Núvol, núvol format de sang i d'aigua en honor i glòria de la Santíssima Trinitat que sigui promptament guarida» (Resar tres parenostres en honor de la Benaventurada Trinitat). «Mare de Sant Sineó, advocat contra els tels. Clara és la lluna, clar és el sol, clara sigui la vista de N.N. per la vostra intercessió» (Es repeteix durant nou dies).

CURIÓS SECRET MÍSTIC PER GUARDAR EL RAMAT.— Tu escriuràs sobre un pergamí el Divendres Sant, durant l'Ofici de la Passió, les paraules següents: «Oteos a Obstilicoo Noxio Bay Glay Apenils». Tot seguit doblegaràs aquest escrit i el col·locaràs al puny del bastó del pastor, l'enfonsaràs a terra al mig del ramat i les bèsties no es mouran vint passes una de l'altra ni del bastó.

PER GUARIR EL MAL DE VENTRE.— «Entre la premsa i el bocoi hi ha el nostre Redemptor a gust de la senyora i a disgust del senyor. Vós que sou pare de clemència, feu-me passar el dolor». Digueu tres parenostres a la Santíssima Trinitat.

PER A UN DIFUNT O DIFUNTA.— «Inclineu, o Senyor, les vostres orelles a les meves súpriques a les quals humilment imploro la vostra gran misericòrdia, a fi que l'ànima del vostre servent o serventa N.N., que per la vostra voluntat vau prendre d'aquest món, li doneu un lloc a la regió de la pau i de la llum, i es trobi en la companyia dels vostres sants. Per Crist Nostre Senyor, amén».

SORPRENENT SECRET SEGUR I PROBAT.— Si qualsevol cau a terra atacat pel mal de sant Pau sense poder-se aixecar i sense que ningú el pugui ajudar, quedareu admirats en aquella circumstància. Bufeú l'orella de la persona afectada d'aquest mal i digueu aquestes paraules tres vegades: «Criatura, escolta el teu Creador; Creador, escolta la teva criatura; Gaspar, Melcior, Baltasar, aixeca't per la santíssima Trinitat», i aquest s'aixecarà immediatament.

ORACIÓ PER FER FORTUNA.— «En nom de Nostre Senyor Jesucrist, Pare, Fill i Esperit Sant, un sol Déu entre persones, jo t'invoco Esperit, Esperit, Esperit benefactor perquè tu siguis la meva ajuda, el meu suport; protegeix el meu cos i la meva ànima; més guanys, més riqueses, sigui el meu tresor per virtut de la santa Creu, per la Passió i Mort de Déu Totpoderós. Et requereixo per tots els àngels del cor Celestial, per les sofrenes de la Benaurada sempre Verge Maria i pel Senyor dels exèrcits que ha de judicar els vius i els morts.— Tu que ets el començament i la fi, emperador dels reis. Joan abat, Enatil, Emaciu, Sedobel, Mescies i tots els sants que tu invoques, us demano Senyor Déu meu per la vostra preciosa sang vessada per salvar el pecador, jo us adoro, us beneixo i us suplico que us digneu acollir els meus vots. Tres parenostres a la Santíssima Trinitat i un al Pare etern, a fi que els meus precs siguin escoltats. Amén.»

ORACIÓ A SANT MARC CONTRA ELS SOFRIMENTS DEL LUMBAGO I DELS RONYONS.— «Gloriós sant Marc benaurat, de la font vós vau néixer, de la font jo vaig néixer, d'aquesta font tan pura, vós guarireu del lumbago a aquell que ha confiat en vós, i el nom de Déu serà lloat.»

CONTRA L'ERISPELA.— «En nom de Déu Pare, del Fill de Déu, i de sant Marçal que ni de fora ni de dins no l'hi faci cap mal» (Féu damunt de la part del

pacient on li ha sortit l'erisipela els senyals de la creu, tot recitant tres parenostres a la Santíssima Trinitat).

CONTRA LES ANGINES.— «A Betlem hi ha tres filles: una cus, l'altra fila i l'altra guareix el pèrfid mal» (Es repeteix tres vegades en altres dies seguits, fent el senyal de la creu cada vegada i recitant tres parenostres en honor de la Santíssima Trinitat).

CONTRA EL MAL DE DENTS.— «Estant sant Pere assegut a la vora del Jordà, trist i malenconiós, trobà Jesus que li diu: Què tens, Pere, que estàs tan trist i malenconiós? Senyor, respongué sant Pere, els corcs em roseguen les dents, em fan patir. El Senyor li diu: Jo et concedeixo que les dents no et faran més mal a causa dels corcs, en nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant. Senyor, replicà sant Pere, jo us prego que tots aquells que repetiran aquestes paraules dites per vós no patiran més de les dents. El Senyor us ho concedeixi en nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant. Amén.»

PER GUARIR EL DECAÏMENT I LA INDOLÈNCIA.— Per guarir la indolència d'un que estigui trist i plorós, sa mare o son pare haurà de dur-lo al riu durant nou dies seguits i, agafant nou pedretes cada dia, les donarà al nen una per una i aquest les tirarà al riu. A cada pedra que tiri, son pare o sa mare dirà: «Aigua del riu, aigua corrent, guaríu el meu fill del decaïment».

PER GUARIR EL MAL DE MELSA.— Agafeu nou grans de sal de la grossària d'un gra de moresc. Agafeu-los un per un, fent el senyal de la creu sobre el costat esquerre del ventre i dient aquestes paraules: «En nom de Déu, que jo guareixi de la melsa i de tot mal, així es guareixi aquesta melsa com es fongui aquesta sal». Llenceu ràpidament el gra de sal dins d'una tassa que tindreu a punt, gairebé plena d'aigua, tot dient: «Jesús, repetiré tantes vegades com grans de sal tindrè per llençar dins l'aigua», els quals podran ser llençats entre nou i deu hores. Aquesta operació s'ha de fer cada matí i cada nit durant nou dies seguits i pregar a Déu tot recitant tres parenostres a la Santíssima Trinitat.

* * * * *

Ja hem dit que Salvador Padullés era un home estrany, introvertit, amb unes idees molt pròpies que, naturalment, no s'avenien amb cap de les altres. Casat, enviduat després, deixà dues filles, per cert molt boniques i normals, que havien hagut de sofrir, juntament amb la seva mare, les ires i les excentricitats del tan extravagant personatge. Havia imaginat, després de deixar l'ofici d'ermità, molts negocis. Un comerç de matador de porcs li havia proporcionat una nombrosa clientela que, naturalment, anà perdent amb les seves excentricitats. Va provar també el negoci de construcció de cases, en el qual hi va deixar, com vulgarment es diu, les orelles. A tal punt, que el van obligar a una reserva de certes quantitats per tal de dotar les seves filles per a maridar-se, cosa que va costar-li un plet perquè no havia pogut aconseguir que aquestes es casessin amb qui ell volia i no amb els que elles havien escollit.

No vull endinsar-me en detalls familiars, per quant arribà un moment que es tenien mútuament marginats. La seva fi va ésser tràgica. El van trobar mort a la cuneta d'una carretera, un dia de pluja.

Era, segons els que l'havien conegut, un home sense cap cultura especial, però sí amb preocupacions religioses. Li venia de quan era ermità dels Oms? O bé dels seus sojorns a França on, amic de curanderos i d'oracionistes havia après aquestes pràctiques? En aquell temps, a totes les ermites de Catalunya hi havia ermitans que feien les seves corrieres i d'alguns se n'expliquen coses molt curioses. Per exemple, quan acabaven de fer la recapta, a base de xavalla, corrent antigament, o espècies, el bon ermità ho estenia tot damunt l'altar del sant o la santa per al qual pidolava, en feia tres pilotets i deia: «Un per a vós, un per a mi, i el tercer pel que l'agafi primer». I com que no s'ha sentit a dir mai que una imatge devallés del seu sitial d'honor de l'altar per a recollir la tercera part, el bon ermità esperava uns minuts i resignadament afegia: «Si no la voleu vós, és que me la doneu a mi». Tancava la capelleta, encenia la llàntia del sant, si és que havia recollit l'oli d'oliva per fer llum, endreçava l'ermita quan no ho feia l'ermitana i calmosament, sense massa preocupacions, s'allitava fins que el remoreig matinal el despertava per emprendre el viarany de costum recitant les oracions de sempre: «Home de diví Antoni, prega per los pecadors...» I així, passava la vida enfonsat en un vestit de vellut de cordó gros. «Ave Maria Puríssima?» I la pagesia deia: «Noia! Hi ha l'ermità!» No mancava ni el gotet de vi ni un plat d'escudella grassa que bullia a l'olla penjada als calamàstecs de la llar de foc de la cuina fumada i sutjosa.

Per què Salvador Padullés era conegut pel no massa simpàtic motiu de «dimoni dels Oms»? No ho he pogut esbrinar ben bé. Sembla, però, que s'adiu amb el sinònim fet segons el qual el seu rostre tenia una acusada semblança amb el dimonial de l'ermita, subjugat per l'afilada punta de la llança de sant Miquel.